

Geef ruimte voor kunst en cultuur

13-11-2009 19:25

[„De wereld van de kunst lijkt in refoland nog altijd de plek waar het kwaad zich bij uitnemendheid nestelt.“](#)

De reformatorische gezindte moet ruimte creëren voor mensen om hun talenten in kunst, wetenschap of wat dan ook te ontplooien, stelt dr. Ewald Mackay. Het is de roeping van christenen om in deze koude wereld schoonheid te scheppen en waarheid te zoeken.

Dr. P. Korteweg pleit in zijn boeiende artikel "Geen kunst zonder herschepping" (RD van 31 oktober) voor het ontwikkelen van een visie op kunst en cultuur vanuit christelijk perspectief. Ik sta sympathiek tegenover zijn ideaal. Ik denk met hem dat het broodnodig is dat de reformatorische wereld hier een inhaalslag maakt – ook al gebeurt er reeds het nodige.

Daarbij ben ik het deels met hem eens en verschil ik deels met hem van mening over de aard van deze inhaalslag. Volgens mij moet het begin zijn dat de reformatorische wereld in de spiegel gaat kijken en aan gezonde zelfkritiek gaat doen.

De wereld van de kunst lijkt in refoiland nog altijd de plek waar het kwaad zich bij uitnemendheid nestelt. Als je zoon naar de heao wil, dan is dat geen enkel probleem. Kiest hij voor de kunstacademie, dan is de wereld te klein. Terwijl de Bijbel over geld en rijkdom toch heel wat kritischer is dan over kunst. Er heerst –gunstige uitzonderingen daargelaten– in refoiland een grote angst voor de boze wereld van de kunst.

Spanning

Doordat refoiland zich in hoge mate afzijdig houdt van de kunstwereld wordt die wereld als vanzelf ook vrijwel uitsluitend bevolkt door anderen en worden de eigen profetieën automatisch bevestigd. De hele wereld is echter van God en de hele wereld staat onder de spanning van "beeld van de mens" (autonomie) of "beeld Gods" (heteronomie). Misschien is refoiland in zijn enorme materiële gerichtheid wel veel autonomer dan de gemiddelde kunstenaar die in zijn immateriële wereld woont en schoonheid schept.

Veel kunstenaars in refoiland hebben dan ook het gevoel dat hun de maat wordt genomen. Voortdurend kijkt de zuil over hun rug mee naar hun scheppingen: hier te kort en daar te lang. Nogal wat kunstenaars stappen uit de traditie omdat scheppen niet kan zonder creatieve ruimte.

Ik meen dat de reformatorische traditie getalenteerde kunstenaars meer ruimte moet bieden en niet moet verstikken. Ik pleit daarom voor een opener houding jegens kunst en kunstgenres. Dr. Korteweg wijst dans, toneel en film af –„veel van deze uitingen zijn erotisch getint en prikkelen de zinnen”– alsmede kunst die ambachtelijk niets voorstelt, zoals conceptuele kunst. Ik vind dit te kort door de bocht: schreef Calvijns leerling Beza niet het toneelstuk "Abraham sacrificiant"? Wat is er tegen een film als "Shadowlands"? Wat is er erotisch aan de dans van de vader van Danny Saunders in "The Chosen" van Chaim Potok?

Gevecht

Waarom laten we de wereld over aan de wereld? Waarom kerstenen we hem niet? We moeten niet een soort reformatorische index van foute kunst willen. We moeten het gevecht aangaan tussen autonomie en heteronomie in welke kunst of in welk deel van de wereld dan ook. Dat voorkomt dat veel jongeren ondergronds en totaal ongeleid in deze wereld duiken. Ik probeer in de lessen cultuurgeschiedenis de studenten zelf het gevecht aan te laten gaan en pas in laatste instantie zal ik zeggen wat voor gevecht ik voer met mijzelf.

Ik ben het met dr. Korteweg eens dat er de grens van het gebod is. Binnen die grens is er, naar mijn overtuiging, ruimte van de gewetensvrijheid. Ik meen dat het gesprek over kunst ook zelf deze gestalte van vriendschappelijke openheid en kritische geest mag en moet hebben. Alleen angstloze innerlijke kracht schept hier perspectief.

Veel refolanders wonen in een kerkland van slechts 500 jaar oud. Voortdurend citeren ze uit de Reformatie en de Nadere Reformatie. Reformatie en Nadere Reformatie zijn historisch gezien echter verbonden met de Vroege Kerk en met de middeleeuwse scholastiek. Deze verbinding met de katholieke kerk voorkomt provincialisme of parochialisme in ruimte en tijd.

Ik meen dat de huidige reformatorische traditie zich te veel opsluit in zichzelf en voornamelijk in het defensief gaat dan wel burgeroorlogen voert. In veel opzichten is het een zelfgenoegzaam wereldje geworden waarin het aangenaam toeven is: we hebben zelfs een refobeurs; ik vraag me af of we met deze Wegwijs niet de Wegkwijt zijn.

Grote Traditie

De kerk moet terug naar de wereld. Juist de kerk met haar Grote Traditie heeft een geweldige opvatting over kunst en cultuur: open maar kritisch –met afwijzing van het brute kwaad van bijvoorbeeld de gladiatorenengevechten– erkent zij de schoonheid in de heidense kunst als gave van God en verbindt zij alles wat hierin edel en schoon is met zichzelf. Ze schept als herschape wereld gekerstende schoonheid te midden van de wereld.

Ik zou mijn pleidooi voor ruimte breder willen nemen dan alleen de kunst. In alle facetten van het leven en van de werkelijkheid zou refo land zich meer buitenwaarts en minder binnenwaarts moeten richten: in wetenschap, kunst en samenleving. Vele wetenschappers binnen deze kring passen zich aan aan de geldende dictatuur van het methodisch atheïsme. Als je dat niet doet, moet je vrijwel op eigen houtje opereren. Ook wetenschap vraagt om een creatieve ruimte en niet om het de ander de maat nemen.

Spiegel

Dat de wereld niet of nauwelijks meer geïnteresseerd is in heteronome kunst of wetenschap – zoals dr. Korteweg terecht opmerkt– is bizar. Ik herinner me dat bij het overlijden van de christelijke schrijver Pieter Nouwen vrijwel nergens een kolom aan hem werd besteed. Soms moeten we onze kramp bestrijden door in de spiegel te kijken en dan begrijp ik de verbazing van bijvoorbeeld de media over refo land ook wel. Tegelijk moeten we onze schouders ophalen over de huidige bobowereld – die overigens ook in refo land angstwekkend snel toeslaat– waarin de mensen met de grootste mond altijd het meest gehoord worden.

Sla vanuit de innerlijke stilte van de Geest gewoon de hand aan de ploeg in verdraagzaamheid jegens elkaar en in barmhartigheid jegens de wereld. Geef je talent in wetenschap of kunst of waarin dan ook alle ruimte. Schep schoonheid en zoek naar waarheid in deze koude wereld.

De auteur is docent cultuurgeschiedenis aan hogeschool Driestar Educatief en auteur van "Meesterschap in spiegelbeeld" (zie <http://www.ewaldmackay.nl/>).

Zie ook

- [Geen kunst zonder herschepping](#)